

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ESPAI PÚBLIC (ÚS DE L'ESPAI PÚBLIC)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 17 de març de 2023, el ciutadà va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Des que s'havia fet la reforma del Mercat de Sant Antoni, l'activitat d'intercanvi de cromos s'havia desplaçat a la vorera del carrer de Tamarit, on viu.
- El desplaçament d'aquesta activitat generava molèsties i enfrontaments entre el veïnat. Concretament, les persones residents a la seva finca tenien dificultats per poder entrar i sortir de l'immoble, ja que es produïa una acumulació de persones a davant de la porta que en dificultava l'accés.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se **al Districte de l'Eixample** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 24 de març de 2023, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 4 d'abril de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions dutes a terme per l'Ajuntament en aquest espai.

CONSIDERACIONS

1. Retard en la informació

L'Ajuntament ha trigat més de dotze mesos a facilitar a la Sindicatura de Greuges de Barcelona la informació que es va sol·licitar per resoldre la queixa.

Aquest termini supera amb escreix el que pot considerar-se un temps raonable, d'acord amb els principis d'eficiència i bona administració amb què han de regir-se els serveis municipals. Així mateix, **incompleix el deure de col·laboració** establert per l'article 3.7 de la normativa reguladora de la institució de la Sindicatura de Greuges de Barcelona (aprovada per la Comissió de Govern en sessió del 19 de gener de 2005).

D'acord amb aquests fets, **es recorda al Districte de l'Eixample l'obligació de col·laborar amb aquesta Sindicatura per tal que pugui desenvolupar adequadament la seva tasca de supervisió dels serveis municipals i alhora vetllar pels drets de la ciutadania.**

2. L'intercanvi de cromos del Mercat de Sant Antoni

El Mercat Dominical de Sant Antoni, hereu de la fira de Bellcaire, és un mercat especialitzat en un determinat tipus de productes culturals: llibres de segona mà, llibres antics o descatalogats, segells, postals o cromos. Es tracta d'un dels mercats d'aquestes característiques més grans d'Europa.

Des de l'any 1936, està ubicat a les marquesines del Mercat de Sant Antoni, a l'illa que envolten els carrers del Comte d'Urgell, Manso, Comte Borrell i Tamarit.

La història del mercat és, sobretot, la història dels infants que fan les seves primeres passes en el món de la cultura. Acompanyats de les seves famílies, s'hi acosten per comprar contes, còmics o canviar cromos repetits i, d'aquesta manera, aprenen a estimar els llibres. I, així, generació rere generació, es dona continuïtat a una activitat històrica que pretén transmetre valors culturals com la passió per la lectura, el cinema o el col·leccionisme a preus assequibles per la ciutadania.

Tanmateix, des de fa dècades, als voltants del mercat es porta a terme una activitat paral·lela d'intercanvi de cromos. Si bé el veïnat no qüestiona la seva continuïtat, sí que considera que, en ocasions, es generen disfuncions en les dinàmiques del barri motivades per les aglomeracions de persones que participen en aquesta activitat. Entre d'altres, l'ocupació excessiva de l'espai públic i problemes de mobilitat.

3. Coneixement i actuacions del Districte sobre la situació exposada

Des del Districte informen que es tenia coneixement de la situació manifestada pel ciutadà promotor de la queixa.

Quan van acabar les obres de remodelació del Mercat de Sant Antoni, va tornar el mercat dominical a la zona de les marquesines de l'entorn. Aquest fet, juntament amb l'acabament de les restriccions provocades per la pandèmia de la covid-19, va comportar que la vorera del carrer d'Urgell entre la ronda de Sant Antoni i el carrer de Tamarit quedés massificada.

Per resoldre aquesta qüestió, el Districte, tant al llarg de l'any 2023 com en moments puntuals de majors aglomeracions, ha dut a terme actuacions consistents a destinar agents cívics a les zones més tensionades per garantir el pas i la seguretat dels vianants per les voreres. Així mateix, es va instar les persones que feien l'intercanvi de cromos a cercar altres llocs més oberts i, d'aquesta manera, esponjar aquesta activitat els diumenges al matí.

Amb aquestes actuacions, la problemàtica exposada pel ciutadà promotor de la queixa va quedar resolta, atès que aquestes persones es van desplaçar a la ronda de Sant Antoni i les dinàmiques d'ocupació de l'espai públic van millorar.

4. Situació actual

A començaments d'aquest any 2024, s'han iniciat les obres de remodelació de la ronda de Sant Antoni, que tenen per objectiu generar un nou espai d'ús ciutadà.

Tanmateix, amb la instal·lació de les tanques que delimiten el perímetre, hi ha hagut un nou desplaçament de les persones que fan l'intercanvi de cromos. Amb aquesta nova densificació, el Districte tornarà a adoptar les mateixes mesures que en la situació anterior i actuarà sobre el tram de vorera del carrer de Tamarit per esponjar l'activitat. Així, es tornaran a destinar agents cívics per tal de garantir un pas perquè els vianants puguin accedir amb comoditat als seus habitatges.

La previsió municipal és que, **amb l'acabament de les obres de reurbanització de la ronda, les persones que fan aquesta activitat tornin a establir-s'hi**. A més, aquest serà el primer tram on acabaran les obres.

5. El dret a la ciutat, una responsabilitat compartida

En el cas que ens ocupa, cal tenir en compte que es tracta d'una situació de provisionalitat motivada per la reurbanització de la ronda de Sant Antoni. Tanmateix, no podem obviar que les aglomeracions de persones en els carrers de la ciutat són una font de conflicte a l'espai públic on les persones que, com en aquest cas, l'ocupen puntualment per fer una determinada activitat concorren amb les persones que hi

resideixen de manera habitual i entren en competència per l'ús i l'ocupació d'aquest espai.

En l'àmbit local, la Carta de ciutadania - Carta de drets i deures de Barcelona reconeix el dret de les persones a trobar-hi les condicions socials, econòmiques, polítiques, culturals, ambientals i d'accessibilitat universal per viure-hi dignament (article 4).

Per la seva banda, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix que **les autoritats municipals han de garantir una relació harmoniosa entre l'hàbitat, els serveis públics, els equipaments, els espais verds i les estructures destinades als usos col·lectius** (art. XVIII i XIX).

Aquesta carta, a més, apel·la a la importància del dret a la ciutat com a expressió de la garantia dels drets humans a escala local. Aquest dret també està reconegut a la Resolució 71/256, de 23 de desembre de 2016, de les Nacions Unides, que recull la Declaració de Quito sobre ciutats i assentaments humans sostenibles per a tothom, coneguda com la Nova Agenda Urbana.

El dret a la ciutat té una naturalesa complexa, perquè inclou una gran amalgama de drets humans reconeguts internacionalment, que en l'àmbit local es concreten en la vida quotidiana de les persones. El fet de constituir un "dret a tenir drets" a la ciutat provoca que la normativa que el materialitza es trobi en lleis diferents.

En conseqüència, el dret a la ciutat implica entendre-la no només des del marc geogràfic i d'ordenació del territori, sinó com a espai col·lectiu on les administracions han de garantir els **drets humans de proximitat**.

Arribats a aquest punt, creiem oportú destacar que **el dret a la ciutat és inviable sense la complicitat de totes les persones que compartim aquest espai**. Cal considerar l'espai públic com un bé comú i un espai polivalent de socialització en el qual s'han d'harmonitzar les activitats econòmiques i de lleure amb l'ús quotidià per part de la ciutadania.

Així, amb la finalitat de preservar el teixit social, comercial i cultural dels barris de Barcelona, es fa necessari disposar de mesures encaminades a mantenir l'equilibri entre les persones amb arrelament als barris on viuen i conviuen, amb les persones que hi transiten de manera temporal, ja sigui per activitats com la descrita o per visitar-los.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Un cop considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **el Districte de l'Eixample està implementant les mesures necessàries per evitar que es reproduïxi la situació descrita pel ciutadà.**

Això no obstant, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de l'Eixample** que segueixi extremant els seus esforços per fer compatible l'ús de l'espai públic per part del veïnat i l'activitat d'intercanvi de cromos.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.